

„RENEŠANČNÍ DŮM“ ČP. 177 V ČESKÉM KRUMLOVĚ

PAVEL VLČEK, PAVEL ZAHRADNÍK

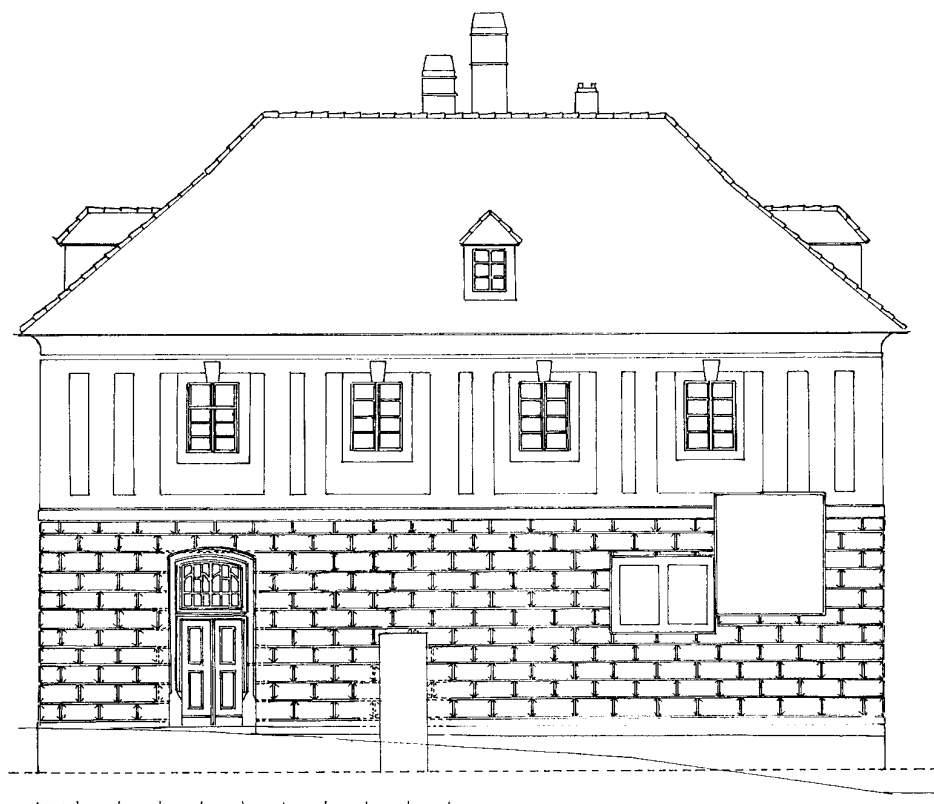

Obr. 1: B. Havránek, celkový pohled na zámek z roku 1882, na levém okraji tzv. renesanční dům. (Foto z archivu SÚPP.)

Komplikovaná historie objektu, stojícího v areálu krumlovského zámku, a také jeho náročná rekonstrukce pro potřeby sousedního zámeckého divadla si vlastně vynutila tři stavebně historické průzkumy, následující po sobě v nepříliš velkém časovém odstupu. Prvním byl průzkum provedený v rámci SÚRPMO J. Mukem a L. Lancingerem v roce 1984, po deseti letech (1994) následovalo zpracování J. Müllera, který již mohl využít nejen vlastního průzkumu omítek, ale i nových archivních zpráv nalezených A. Kubíkovou,¹⁾ a konečně roku 1995 vypracovali nový průzkum autoři tohoto článku, mající k „dispozici“ odhalené stavební konstrukce. Přesto je třeba podotknout, že některé etapy výstavby, především z počáteční historie objektu, zůstaly (a patrně i zůstanou) jen v oblasti hypotetických úvah.

Právě pro starší dějiny je velice obtížné v pramenech identifikovat zprávy vztahující se k objektu, o jehož prvotním účelu se můžeme jen dohadovat. Předcházelo mu předem opevnění hradu, vzniklé podle některých (a patrně mylných) názorů dokonce již v předhusitské době. Neudržetelnost této hypotézy totiž vyplývá z doložených historických zpráv, podle kterých byl hrad ze západní strany rozšiřován až v poslední středověké fázi. Dostatečnou zábranu proti nepříteli zde vytvářely přírodní podmínky, zvláště hluboká a poměrně široká skalní rozsedlina; pasivní obranu této části pak doplňovaly i zděné konstrukce vlastního hradu, které v některých místech dosahují až 5 m síly. Je tak pravděpodobné, že západní opevnění předpolí si vynutil až rozvoj palných zbraní v 15. století. A to zřejmě až v době, kdy vznikl i západní přístup do hradního areálu, který je nutně spojen s vybudováním pevného můstku. Mostu „na Plášti“ z technických důvodů nemohl předcházet prostý padací můstek, jak bývá naznačováno, protože

1) Dodatečně pak publikovaných: A. Kubíková, Takzvaný renesanční dům ve světle historických pramenů, Českokrumlovské listy, č. 23, (27. 1.) 1995; A. Kubíková, O budově renesančního domu vypovídají dokumenty archivu, Českokrumlovské listy, č. 40, (16. 2.) 1995.

Obr. 2: Dnešní stav jižního průčelí „renesančního domu“ se zakreslením případné hradební zdi a původním renesančním sdruženým oknem v pravé části. (Kresba P. Vlček, 1996.)

velké rozpětí rozsedliny takové řešení v žádném případě neumožňovalo. Od počátku existence mostu zde tak musela být technicky náročná lávka, jen v části přerušená padacím můstkem. Ve shodě s názorem J. Muka tak lze datovat vnější opevnění nejdříve do počátku 15. století, což také odpovídá jak výstavbě vlastního zámku a jeho rozšíření směrem k západu, tak archivním materiálům. S tímto předpokladem je v souladu smlouva Oldřicha z Rožmberka, kterou uzavřel 2. ledna 1447 se dvěma „hliňáky“ (Barochem a Mníškem z Hořepníka), „aby plášť oblepili spodem i horem pody přese všeckeren plášť a přičné stěny tak, jak laťováno a zamřežováno jest /.../ a ta strana do pole má tlustší lepena býti, než ta sem k hradu“.²⁾ Ze zprávy je patrné, že základ tvořila jen zčásti plná zeď, asi nepřilíhající k terénu, čemuž odpovídá existence zmíněných příčných pilířů. Tato zeď může být jen stěží pozůstatkem staršího opevnění, vznikla nejspíše krátce před rokem 1447. Zmíněná smlouva s „hliňáky“ patrně tvoří jen závěrečnou etapu výstavby.

Otázkou zůstává průběh vlastní hradby a také umístění vstupní brány či vstupních bran. Nedořešena je rovněž podoba případné parkánové zdi, kterou bychom však mohli předpokládat pouze na severní straně, kde se výrazněji neuplatňuje skalní terén a svah zde nespádá dolů natolik příkře jako na opačné jižní straně. Hypoteticky se můžeme domnívat, že dnešní ohradní zeď na severním svahu, mnohokrát však nověji upravovaná, probíhá zhruba ve stejné pozici s bývalou parkánovou hradbou. Je přerušovaná - stejně jako původní fortifikace - vystupujícími baštami nevelké rozlohy, které umožňovaly aktivní obranu.

2) F. Mareš, *Materiál k dějinám umění, uměleckého průmyslu a podobným*, PAM XVI, 1893, s. 146.

Neznáme tak jen umístění vstupní brány v pokročilejším 16. století; s ohledem na položení „renesančního domu“ na skalním výchozu, který dodnes v části proniká až do úrovně podlahy 1. patra, nemohla přístupová cesta procházet městištěm dnešního čp. 177. Sporné je rovněž umístění vstupní brány při jižní fasádě, resp. v nároží tohoto průčelí, kde zachované úseky neporušeného renesančního zdiva vylučují existenci navazujících stavebních konstrukcí. Zachované otisky starší zdi, přiléhající k jihozápadnímu nároží, nepronikají do nejspodnější vrstvy, ale pocházejí až z mladších, již barokních úprav. Jediné místo, kde skutečně mohla k jižní fasádě nově vybudovaného domu přiléhat opevňovací zeď či brána, lze předpokládat v partii s úsekem porušené bosáže, tzn. vlevo (západně) od střední mezitraktové zdi (obr. 2). Novější zadržovací části bez bosáže je ovšem poměrně nízká, což však odpo-

vidá dnešnímu poněkud zvýšenému terénu. Předpokládána starší zeď, patrně až renesančního původu, se tak nevázala na mezitraktovou příčku. Stejně tak dobře můžeme ale předpokládat, že „renesanční dům“ stál takřka přímo na hraně ostrohu a jižní cesta, která je dnes hlavní, vznikla až později, patrně s pozdně renesanční úpravou.

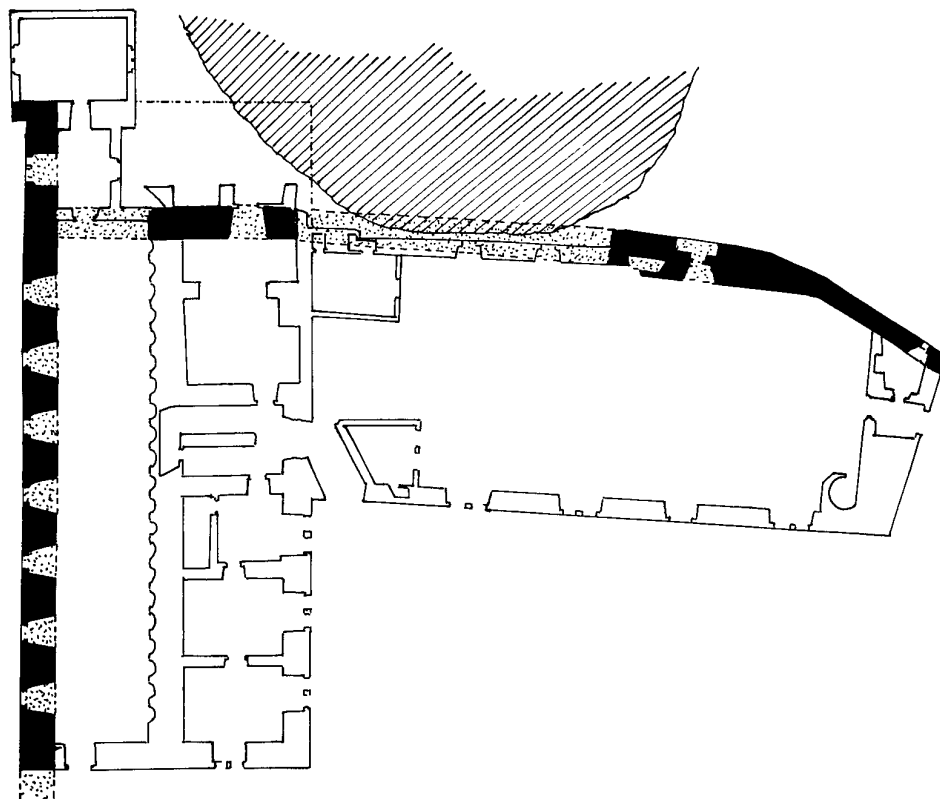
Jako více pravděpodobná (a dalo by se říci téměř jistá) se jeví druhá možnost vedení přístupové cesty do Horního zámku, a to po vrstevnici severního svahu. Zde také skutečně brána stála, jak dokazuje odhalený pilíř vyzděný z pravidelně otesaných kvádrů, nevylučujících pozdně gotický původ. Podle kontrapozice zdiva je téměř jisté, že brána vznikla již před výstavbou „renesančního domu“. Nebyla souběžná s „renesančním domem“, ubíhala šikmo a vystupovala poněkud před jeho průčelí. Toto vystoupení sice upozorňuje na možnost jakési průchozí věžice, avšak síla zdiva tomu odporuje. Bohužel z pouze jednoho zachovaného pilíře nelze vyvozovat širší závěry.

Bezpečně zodpovědět kolik a jaké konstrukce se z pozdně středověkého opevnění zachovaly v dnešní stavbě je stejně obtížné. Jisté je gotická příčná zeď v přízemí, ukončující dnes budovu na severní straně v traktu při pozdějším divadle. Nápadná je její velká tloušťka, přesahující 2 m, i když původně neměla s největší pravděpodobností tvořit obvodovou zeď. Při severním pohledu na předhradí objevíme pokračování této nepochybně fortifikační zdi ve východní části dnešní budovy divadla, kde opět tvoří velmi zesílenou stěnu. Ta však neprobíhá souvisle, ale je přerušena poměrně dlouhým úsekem nově vyzděné plochy. Část hradební zdi, pojmutá do „renesančního domu“, byla původně zřejmě vyšší, zhruba snad o 1 m. Na tuto zeď sice logicky navazuje mezitraktová stěna, avšak v poměrně sil-

ně zúženém průběhu (odečteme-li barokní přízdívku žlabů jednotlivých stání pro koně), který se nijak neodlišuje od prokazatelně renesančních obvodových zdí domu. Odlišná je naproti tomu tloušťka západní průčelní stěny stavby, přibližující se (a trochu i převyšující) síle příčné zdi. Tyto rozdíly vedly zcela oprávněně J. Muka k závěru, že také průčelní západní stěna původně vytvářela součást středověké opevňovací zdi (obr. 3). Na věrohodnosti tohoto tvrzení neubralo nic ani zjištění J. Müllera, podle něhož byla průčelní zeď rytmičována širokými nikami, protože ty byly jen dodatečně vyhlásky a nově vyzděny z cihel.

Předsunutá část opevnění nebyla patrně oddělena žádným hlubokým příkopem, i když terén, alespoň při jihozápadním nároží probíhal níže. V žádném případě však nelze dnešní sklepy považovat za prostor, vzniklý v někdejší příkopu. Sklepení má totiž všechny charakteristické znaky tunelově hloubeného sklepa, navíc částečně raženého do skály.

Renesanční novostavba vznikala s největší pravděpodobností (ve shodě s názorem J. Muka) někdy ve 3. čtvrtině 16. století za možné (i když jen hypotetické) účasti Antonia Drizzana (Ericera). Pouze několik málo zpráv, které se dochovaly ze 16. století, lze vztáhnout na „renesanční dům“. Našeho objektu by se tak mohla týkat zmínka o výstavbě letohrádku³⁾ k roku 1555, který měl být také ve stejném roce dokončen.⁴⁾ Údajně se o této stavbě velmi pochvalně vyjádřil Bohuslav Balbín ve 2. polovině 17. století, který o ní hovořil jako o „*Italico opere*“, tedy renesanční práci, která byla „*perelegans*“.⁵⁾ Toto označení je ovšem v rozporu se zjištěným stavem, je proto pravděpodobné, že se Balbínův údaj vztahuje k jinému objektu. Další stavba, jež je někdy spojována s budovou na Plášti, ale spíše odpovídá úpravám horního zámku, proběhla roku 1563 pod

Obr. 3: Pokus o rekonstrukci průběhu pozdně gotického předsunutého opevnění krumlovského zámku, které předcházelo výstavbu „renesančního domu“. Srafovaná část naznačuje předpokládaný rozsah sesuvu půdy, která zapříčinila zřícení zdi jak někdejšího opevnění, tak severní koncové zdi „renesančního domu“.

(Kresba P. Vlček, 1996.)

vedením Antonína Vlacha (Drizzana).⁶⁾ Je však docela dobře možné, že právě při této přestavbě krumlovské residence se začalo i s výstavbou „renesančního domu“ nebo spíše paláce. Charakter vnějších fasád přízemí renesančních částí budovy, s výraznou bosází,⁷⁾ ukazuje totiž právě na architekturu tohoto období. Ze vzdálenějších příkladů obdobných staveb lze uvést plzeňskou radnici z let 1555-58, s plasticky provedenou bosází v přízemí a kamennou armaturou, z bližších příkladů pak stavby pánů z Hradce. Právě již J. Muk poukázal na spřízněnost s tzv. Novým stavením Adama II. na jindřichohradeckém zámku, které však podle jeho nového zjištění vznikalo zásluhou A. Drizzana již v 60. letech 16. století za Jáchyma z Hradce. Také zde použil totiž tento význačný renesanční architekt, který doložitelně pracoval i v Českém Krumlově, cihelných tvarovek k vytvoření plastické bosáže průčelí.

Objekt měl mít v původním řešení jiný půdorys, jak naznačil již průzkum J. Muka. Pokračoval zřejmě dále severním směrem, kde ve východním traktu překračoval opev-

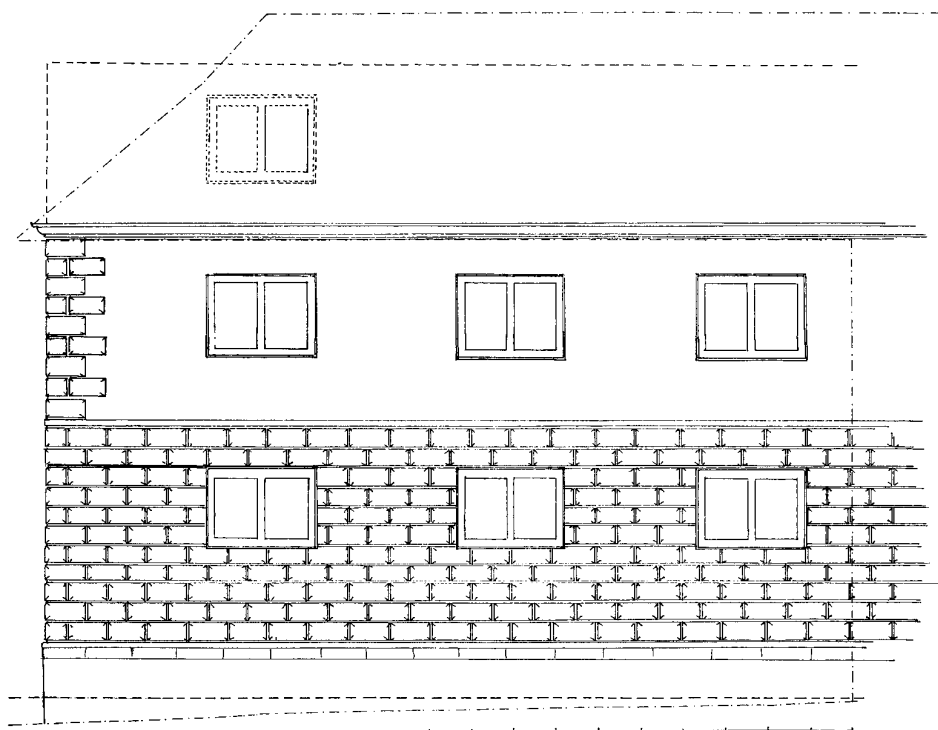
3) Již od 1. poloviny 16. století byly zřizovány při šlechtických sídlech okrasné zahrady, i když příklady z této doby jsou velmi vzácné a omezují se prakticky jen na dvorský okruh. Hradní areál, vybudovaný většinou na ostrožnách, nedovoľoval vznik zahrad v bezprostřední blízkosti sídla, a proto se jejich výstavba dostávala do předpolí. Snad prvním příkladem je královská zahrada Pražského hradu, vybudovaná až za Jelením příkopem a spojená s Hradem můstkem. Relativně velká vzdálenost od vlastních obytných místostí brzy podnítila i výstavbu zahradních staveb (v Praze Belveder, posléze mičovna), které dovolily panstvu najít útočiště před případnou nepřízní počasí. Tak významný rod, jakým Rožmberkové nepochybně byli, následoval brzy příkladu panovníka, jak je ostatně patrné z dobových zpráv.

4) V. Březan (Životy posledních Rožmberků, Praha 1985, s. 118) poznamenává „lusthauz nahore v zahradě nad zámekm Krumlovem stavín a toho /stejného/ roku na místo dohotoven“.

5) J. Krčálková, Renesanční stavby Baldassara Maggího v Čechách a na Moravě, Praha 1986, s. 16.

6) V. Březan (cit. v pozn. 4, s. 194) mluví o přestavbě krumlovského zámku, na němž chtěl Vilém z Rožmberka postavit „kuchyni novú prostrannú nazad, kudy se ven ze zámku na Plášť chodí /.../; pročez Krčín, jměv některé vězně, k tomu je obrátil, že půdu všecku v světnici zadní veliké staré, kde plesy /?/ bývaly, až na sklepy podle vykázání mistra Antonína Vlacha /Ericera/ tiz věžňové, raději než by u vězní seděli, vybořili. I potom pro okno druhé ven z kuchyně zeď prolámali i klenutí bořiti dal. Kterážto kuchyně okolo 15. dne junii tak, jakož podnes stojí, dohotovena i podlažena jest“.

7) Bosy z cihelných tvarovek ne vždy shodných rozměrů (cca 38-45 cm vysoké, oddělené od sebe taením v šířce cca 4,5 cm a dlouhé asi 94 cm) mají pravidelnou skladbu, vytvořenou pouze bēhouy. S nimi souvisejí stejně utvářené kamenné bosy, zpevňující nároží; zde se však v nároží pochopitelně objevují i vazáky (šířoké cca 41 cm) v pravidelném střídání s bēhouy

Obr. 4: Východní průčelí „renesančního domu“; pokus o rekonstrukci zamýšlené renesanční výstavby, z které bylo uskutečněno pouze přízemí. (Kresba P. Vlček, 1996.)

ňovací zeď. Když stavbu takto doplníme v severovýchodním nároží na plný obdélník,⁸⁾ získáme tím ve skutečnosti velmi pravidelnou půdorysnou skladbu. K zámku by se v takovém případě „renesanční dům“ obracel sedmi sdruženými osami, se shodně širokými meziokenními plochami. Přesně do střední osy pak zapadá hlavní vchod, opatřený na vnější straně předsunutým portálem, který schematicky zobrazují i nejstarší veduty, zachycující objekt ještě před výstavbou divadelní budovy. Nelze vyloučit, že také tento portál se blížil edikulovému portálu jindřichohradeckého „Nového stavení Adama II.“, i když neměl polokruhové ukončení, ale přímý nadpražní překlad. Ten se totiž asi zachoval druhotně použitý při vyústění schodiště.⁹⁾ Okna měla kamenná ostění (upozornil na ně již průzkum J. Muka a doložil průzkum J. Müllera), avšak jen s jednodušší profilací, tvořenou jen okrajovou stuhou, jak ukazuje nověji zaslepené okno jižní fasády, skryté pod barokní omítkou.¹⁰⁾

V přízemí členila fasádu výrazná bosáž, vyzděná z cihel, až na nároží, kde bylo použito kamenných bos v poměrně širokém pásu. Jižní fasáda zůstala bez vchodu, v levé části patrně chybělo i okno. Dnešní portál v gotizujících

formách je novodobým přidavkem, dvojí okolní zazzdivka ukazuje, že ani starší barokní vchod nesouvisel s původním zdívem. Stavba asi nevystupovala v pravé polovině svým soklem tolik nad okolní terén, který byl původně vyšší; v levé polovině naopak terén probíhal níže.

Renesanční zdivo se zachovalo na jižní i východní fasádě pouze do úrovně nepřevyšující ani zhruba o 40 cm barokní kordonovou římsu. Pouze teoreticky tak můžeme uvažovat o zamýšlené podobě patra či dvou pater, jejichž pravděpodobnost, s ohledem na sílu obvodových stěn a podobnosti jindřichohradeckého „nového stavení“, připustil J. Muk. Skutečně také proporčně stavbě s vysokým bosovaným soklem odpovídá spíše dvoupatrové řešení (obr. 4). Podle tloušťky obvodových stěn bychom se navíc mohli domnívat,

že i patro mělo být v celém rozsahu klenuté.

Je pozoruhodné, že se na stavbě nikde nezachovaly původní renesanční omítky, resp. jejich vnější vrstva. Přitom nelze předpokládat, že by je buď Josef Fortini při pozdně barokní přestavbě, nebo dlouhodobě působení povětrnosti odstranily, protože absence omítek je patrná i v zazzdivkách a na plně chráněných místech. Další zajímavou okolností je, že se v patře, vyjma spodní části silně střední mezitraktové zdi a snad i části severní obvodové stěny, nezachovaly žádné renesanční konstrukce. Přitom vřetenová zeď schodiště a její neomítnutá plocha na vnější straně (spolu s neomítnutou stěnou sousední jižní místnosti) více jak zřetelně dokazuje, že schodiště nebylo dodatečně vloženo do prostoru, ale bylo vytvořeno současně s dispozicí východního traktu. To nám dává jistotu, že již v původním řešení byla stavba „renesančního domu“ plánována nejméně jako patrová. Ve svém průzkumu J. Muk pochyboval, že by při pozdějších úpravách došlo k odstranění renesančních zdí patra. Fortini sice podle zprávy boursal určitou část původních konstrukcí, ale udávaná kubatura neodpovídá v žádném případě rozměrům celého patra, pouze určitým částem, které ve skutečnosti nalezneme v přízemní úrovni. Všechny tyto skutečnosti nás tak vlastně mohou vést pouze k jedinému předpokladu - renesanční stavba nebyla nikdy dokončena, patro nebylo takřka ani započato a objekt zůstal delší dobu v torsálním stavu. To nám docela zřetelně potvrzují nakonec i archivní zprávy, zvláště inventář z počátku 17. století, v němž se doslovně tvrdí: „Vně mostu budova zvaná Plášť, která ještě není dostavěna.“¹¹⁾ Se vším tím souvisí ta okolnost, že jak u střední mezitraktové zdi, tak nad cihelným uzávěrem klenby velkých nik na západním průčelí se objevuje silně zvětřlá omítková vrstva, respektive jíl.

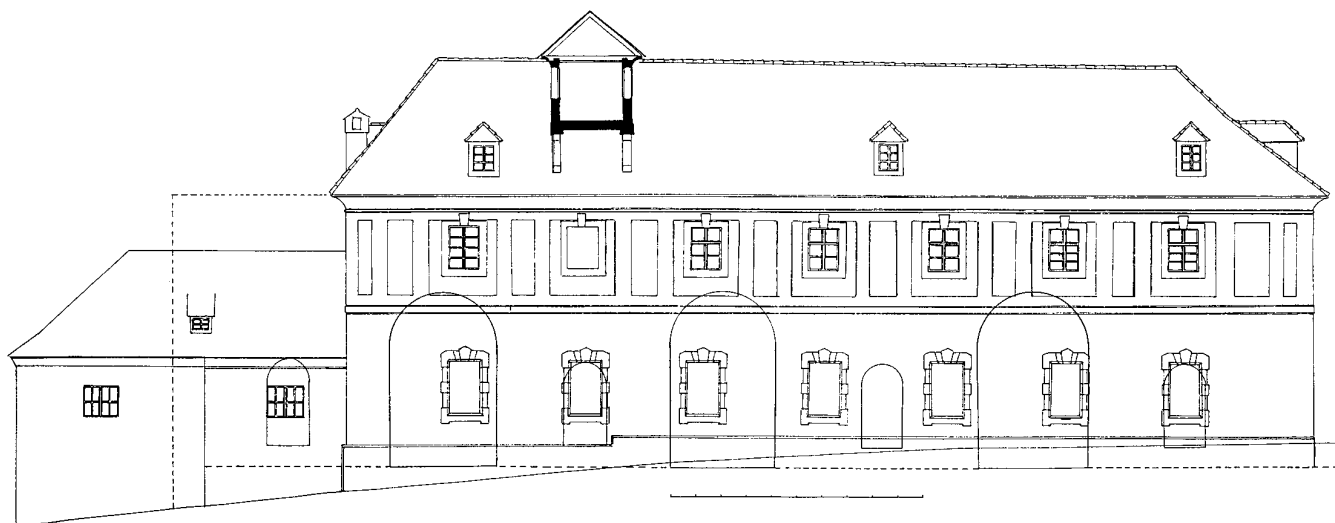
Snad jediné možné vysvětlení, proč chybí předpoklá-

11) SOBa Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J.3.

8) Vlastně v rozsahu dnešní terasy, u níž můžeme uvažovat alespoň o částečném zachování staršího základového zdiva.

9) Tento fragment je nepochybně překladem vstupu, nikoliv (na rozdíl od tvrzení J. Muka) okna - délka 190 cm a absence čepu nebo zalomení profilace na prostřední sloupek ukazuje, že se skutečně jedná o překlad vchodu, a ne okna. Jeho velká šířka dává téměř jistotu, že pocházel z hlavního portálu.

10) V něm zachovaný dřevěný rám, dokonce i se závěsy, je patrně až barokního původu (17. století); podle rámu můžeme předpokládat, že barokní okna neměla stojinu, byla rozdělena příčnicí do dvou nesejně vysokých částí, obou dvoukřídlých. V horní části byla křídla vysoká 64 cm (a široká 99, 5 cm). Celý okenní otvor byl pak vysoký 176 cm a s těsně sousedícím vedlejším otvorem vytvářel charakteristické renesanční sdružené okno.

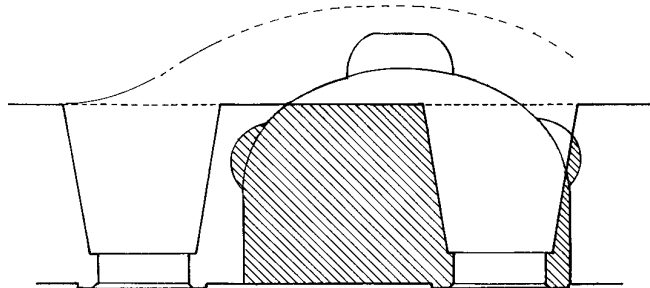

Obr. 5: Náčrt západního průčelí (dnešní stav) se zakreslením původní výškové úrovně nik a předpokládaného průběhu malých výklenků, z nichž byl odhalen pouze druhý zprava. (Kresba P. Vlček, 1996.)

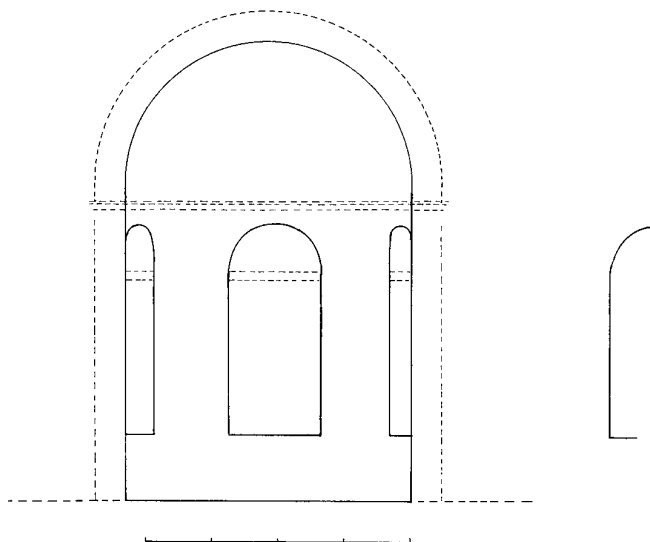
dané severovýchodní nároží a proč nedokončená stavba byla zastavena, nalezneme pouze ve fatální změně terénu, která ostatně není v těchto místech ojedinělá. Asi již v průběhu stavebních prací došlo k sesuvu části severního svahu (obr. 3), staticky patrně nestabilního a nově navíc zatíženého mohutnými renesančními konstrukcemi. Ujíždějící terén způsobil pravděpodobně destrukci severovýchodního nároží „renesančního domu“, ale také pozdně gotické opevňovací zdi v úseku dnešního divadla. Stržené zdívo uzavřelo hlavní severní cestu k hornímu zámku a zatrasilo přístupové brány. Tuto skutečnost ostatně prozrazují i dobové popisy zámku, v nichž se hovoří o „zašancovaných“ vstupech.¹²⁾

Nejvíce problematická pro nás zůstává rekonstrukce plánované podoby západního průčelí, při níž se dostáváme k některým v podstatě neřešitelným otázkám. Předně zde nebylo počítáno s bosáží jako na ostatních stranách, a to ze zcela jednoduchého důvodu - bylo zde využito starší zdi. V první fázi výstavby bylo také architektonické členění fasády řešeno asi jen v hrubých formách. Nalezena byla trojice¹³⁾ vysokých a širokých nik, které střídaly patrně čtyři nízké a úzké, jejichž vrchol zhruba odpovídá překladu dnešních oken. Velké výklenky, procházející celou hloubkou průčelní zdi nejdříve pravoúhle k průčelí (obr. 6), člení teprve na zadní, již zaoblené straně další tři niky (obr. 7). Nízké výklenky, střídající vysoké, jsou poměrně velmi mělké. Jestliže u velkých nik se dá rozeznat v částech hrubá omítka, někde s okrovým vrchním nátěrem (nepochybně mladším), v mělkých nikách se objevuje jen hru-

bá omítka. Mělké výklenky však byly zazděny současně s Fortiniho přestavbou, ne dříve než velké. Z odhaleného stavu vyplývá, že zde nemohly být umístěny ani vstupní, případně ani okenní otvory. Ostatně jižní stranu stavby, jak již bylo uvedeno, rovněž patrně neprolamovalo okno ani dveře. A protože nám chybí vchody do relativně obrovského prostoru, mohli bychom se teoreticky domnívat,

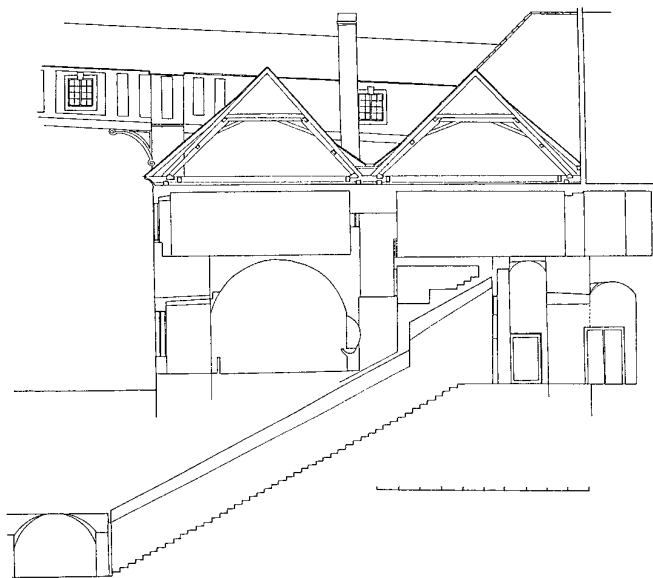
Obr. 6: Půdorys velké niky v obvodové zdi západního průčelí. (Kresba P. Vlček, 1996.)

Obr. 7: Náčrt velkých nik, odhalených na západním průčelí. (Kresba P. Vlček, 1996.)

12) Inventář (SOBa Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 2) z počátku 17. století popisuje tuto část: „... V placu na Plášti (2 vrata velký zasypáný a zašancovaný...“. Popisy z doby po r. 1607 již tento údaj neopakují, a je tak pravděpodobné, že v té době již byla tato partie upravena.

13) J. Müller, který objevil spáry dvou nik, předpokládal mylně jejich větší počet. Niky mají rozpon cca 420 cm, jejich vrchol zabíhá asi 75 cm pod parapetní římsu oken 1. patra; niky procházely celou hloubkou průčelní zdi. V první variantě hodlal patrně Fortini tyto niky využít jako slepé, protože pravá krajní a střední nika není vyzděna až k lici, na rozdíl od poslední levé. Oblouky měla jistě doprovázet dost výrazná archivolta (šíroká nejméně 45 cm), jak ukazují vystupující části cihel, které J. Müller ve svém průzkumu mylně považoval za zbytek zubořezu. Malé niky měly šířku jen asi 170 cm.

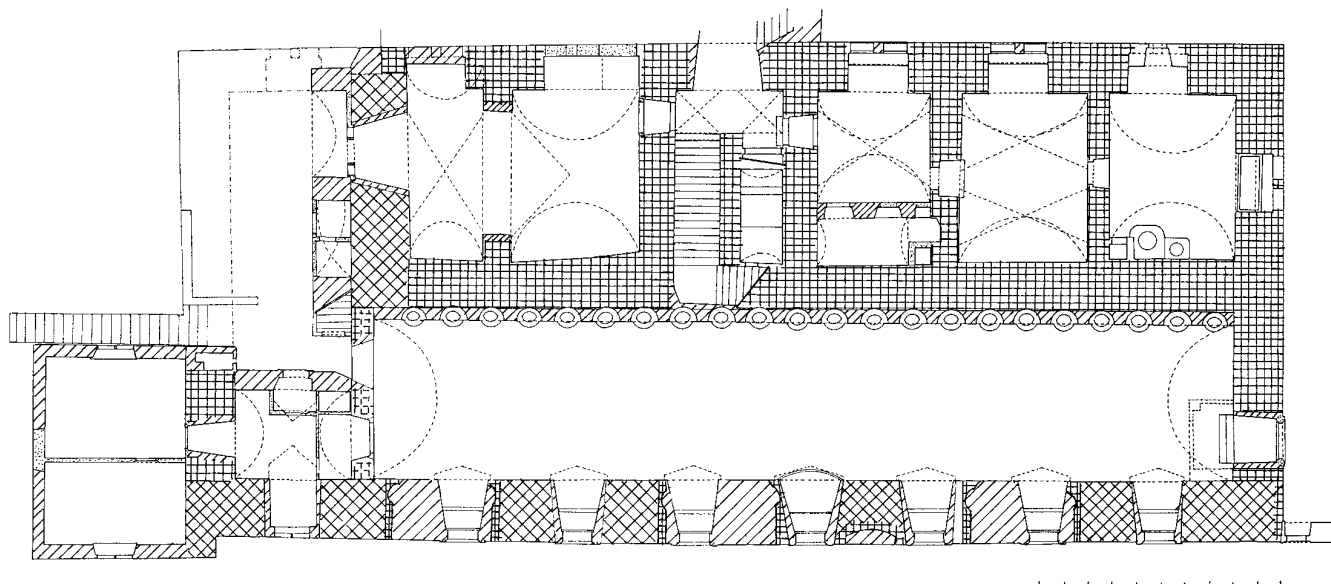
Obr. 8: Řez dnešním objektem se zakresleným spojením s raženým sklepem. (Kresba P. Vlček, 1996.)

že západní průčelní stěna měla být při renesanční stavbě výrazněji architektonizována obrovskými arkádami (nikoliv nikami), střídanými s malými výklenky. Jen předpokládané arkády umožňovaly volný vstup do prostoru, který však nebyl před zastavením prací na „renesančním domě“ upraven: ještě zde nebyla vylámana skála, z velké části zaplňující prostor. Po předpokládané katastrofě, která způsobila zastavení stavby, byly vylámané otvory jen nově upraveny jako niky. Přitom zadní stěna těchto nik výrazně vstoupila do nevyužitého prostoru, který pak skutečně zůstal bez užitku až do pozdní barokní přestavby J. Fortiniho. Niky měly pohledově ukončovat výše položenou zahradu, o jejíž existenci jsme zpraveni již v 16. století. Také proto nedokážeme časově vymezit předpokládanou úpravu - mohlo k ní dojít ještě na přelomu 16. a 17. století, nebo až při rané barokní úpravě zahrady. V každém případě je však nutno brát tento názor, předpokládající dvě etapy vzniku velkých nik, jen jako hypotézu (obr. 5).

Méně komplikovaná, i když rovněž ne úplně dořešená, je rekonstrukce podoby renesančního stavu vnitřní dispozice objektu. O renesančním původu schodiště, navazujícího na někdejší (i dnešní) vstup, není třeba pochybovat, i když jeho původní vzhled byl pozdějšími zásahy poněkud upraven. Přestože klenba nad vstupní podestou schodiště vypadá jako renesanční, nevznikla v této první etapě výstavby. Je totiž posazena příliš vysoko, vystupovala by z úrovně předpokládané podlahy prvního patra (resp. půdy), která však byla zvýšena až při Fortiniho přestavbě. Klenba ramene schodiště je svým charakterem pozdně barokní a zcela jistě pochází až z Fortiniho přestavby. Schodiště muselo být plánováno jako dvouramenné, protože výškový rozdíl mezi patry je značně vysoký, a to i v takovém případě, když odečteme cca 60 cm, jež tvoří rozdíl mezi dřívější a Fortiniho barokní podlahou (obr. 8). Mezi podestou patrně byla, stejně jako dnes, umístěna ve střední mezitraktové stěně, protože v délce vřetenové zdi nenačteme žádné stopy po přízdivce. Ležela však níže, tomu také odpovídá sklon klenby nad vstupem do sklepa. Po druhém ramenu zůstal zachován prostor nad vchodem do sklepa.

Renesanční dispozici mají všechny prostory ve východním traktu, ale pouze ve dvou z nich se zachovaly prokazatelně renesanční klenby. Posunutí styčných výsečí valené klenby v místnosti těsně sousedící s dřívějším nástupním prostorem schodiště ukazuje téměř s jistotou, že zde již od počátku byla plánována kuchyně, i když dnešní příčka, oddělující bývalou černou kuchyni, je mladšího původu. Dodatečně je pak ještě upravená, protože starší vchod se nalézal uprostřed, podávací okénko vpravo bylo rovněž zazděno. Lze předpokládat (shodně se závěry J. Muka), že v původním řešení se kout s topeništěm volně otevíral do prostoru v celé šíři a odtah do komína, spočívající na dřevěném trámu, byl sveden posléze k jižní stěně (komín v této poloze je ostatně doložen na přesné vedutě G. A. Hörnera z roku 1743). Dnešní plochá šikmá klenba je mladším doplňkem. Při vstupu do sousední místnosti, zaklenuté valeně se dvěma páry styčných výsečí s hřebínky, se nezachovalo původní ostění vstupu; to nalezneme až v další místnosti při vchodu do nárožního prostoru. Tento v r. 1995 znovu otevřený portálek má kamenné stuhové ostění, které nedokážeme datovat. Mohlo vzniknout již během renesanční výstavby, ale i později při barokních úpravách. Nezachovalo se zcela intaktní: při zvýšení podlahy středního pokoje, k níž došlo z neznámých důvodů a v neurčené době, se snížila průchozí výška na pouhých 162 cm, a proto byl překlad zvednut o 31 cm. Portálek pak byl nově zaslepen ve dvou fázích, když v první etapě byla zatím ponechána nika. Nepochybně již tehdy došlo k proražení novodobého vchodu z východní strany. V rohové místnosti musela být původně rovněž výsečová klenba, protože umístění okenního záklenku, který dnešní klenba překrývá, je bezpochyby renesanční. Současná klenba tak zřejmě pochází z mladších úprav, pravděpodobně ze 17. století, nejpozději pak mohla být doplněna za Fortiniho přestavby. Zajímavou skutečností celé této poloviny traktu je položení sružených oken vysoko nad podlahou; nemůžeme se přitom domnívat, že byla dodatečně snížena podlaha těchto místností, protože tomu zásadně odporují vchody (obr. 9).

Také dispozice severní poloviny východního traktu si zachovala mnohé z původního renesančního řešení. Místnosti však dříve od sebe oddělovala plná zeď, prolomená jen vchodem, a osvětlovalo je vždy jedno sružené okno, po nichž se zachovaly záklenky. V jižněji položeném prostoru byla okenní nika dodatečně rozšířena ubouráním pravé boční stěny. Stalo se tak v době, kdy v sousedství již existovalo divadlo (spíše ale až v pokročilejším 18. století) a do jeho prostoru byl proražen velmi široký, i když poměrně nízký (244 cm) vchod. V severněji disponovaném prostoru se sice nika někdejšího okna zachovala, ale protože došlo k odbourání segmentového záklenku (po němž zbyla jen zešíkmená plocha) působí dnes naopak dojmem nového (mladšího) doplňku, a jako takový byl označován i v předchozích průzkumech. Rovněž zde nalezneme vysvětlení pro tuto úpravu v souvislosti s provozem vedlejší divadelní budovy. Patrně současně s výstavbou divadla již v 17. století zde byl upraven velmi vysoký vchod, umožňující transport kulis, který si dokonce vynutil i celkovou úpravu klenby. Šířka obou nik (v obou případech alespoň v části zachovaná) přesně odpovídá okenním nikám v jižní polovině domu. Mladší, jistě barokní původ klenby v obou

Obr. 9: Stavebně historické vyhodnocení přízemí „renesančního domu“. (Kresba P. Vlček, 1996.)

prostorech dokazuje nejen jiná výšková úroveň (klenby proti jižní polovině probíhají o něco výše), způsob použití výsečí, ale i plynulé (bez spáry) přetažení klenby do prostoru bývalé okenní niky.

Nejvíce nezodpovězených otázek přináší řešení celého západního traktu, který dnes vytváří celistvý prostor stáji. Tento prostor nebyl nikdy přístupný z východního traktu, ale nepodařilo se prokázat ani existenci jiných renesančních vchodů či oken. Severní uzavírací příčka s oknem a vchodem totiž patrně nepochází z první renesanční výstavby, ale až z mladších úprav, i když možná ještě renesančních nebo raně barokních. V každém případě je ale starší než přízdívka žlabů koňských stání. V této poměrně slabé stěně je prolomen vchod, umístěný vlevo a obrácený se do prostoru ostění, pravý široký záklenek sloužil širokému (156 cm), asi sdruženému oknu. Proražení nového vchodu s (dnes již odstraněným) ostěním je však dokumentováno Fortiniho zprávou do let 1750-52. Okno je nepochybně starší, protože Fortiniho nová uzavírací stěna drobného severního křídla tomuto širokému otvoru uhýbá.

Pokud budeme předpokládat, že západní místnost měla být již v původním záměru využita, je zajímavé sledovat její rozměry. Pokud odečteme novou přízdívku kolem žlabů, pocházející až z Fortiniho úpravy, dostaneme šířku prostoru v hodnotě 708 cm, které vlastně přesně odpovídají 12 českým loktům (nebo 24 vizenzkým stopám). Délka prostoru je pak téměř přesně (k severní příčce) 60 loket (3540 cm). Nezdá se proto být pravděpodobné, že takto přesně disponovaný prostor v poměru stran 1 : 5 vznikl jen náhodně.

Nevíme k čemu nejen tento velký prostor, ale i celá stavba měly původně sloužit. Jistě krásným vysvětlením by byla míčovna, která se údajně měla nalézat na západní straně zámku, ale dosud nebyla lokalizována. Pro toto tvrzení však nemáme žádné důkazy ani v soudobých popisech, ale koneckonců nevychází ani z dispozice stavby samé. „Renesanční dům“ byl založen natolik velkoryse, že předpokládaná míčovna by tvořila jen jeho část, v níž by zabírala dvě podlaží západního traktu. Pro takovou ná-

ročnou stavbu však nemáme, alespoň v českém prostředí, žádné příklady.

Ve snaze osvětlit smysl a účel stavby na Plášti nám nepomohou ani dobové inventáře, které se vlastně zmiňují o „renesančním domě“ jen okrajově. Nelze považovat za jisté, zda Březanova zpráva z r. 1598, v níž se hovoří o tom, že „*tabule držána v světnici veliké, jenž sloula Zelená, z sadu k Plášti*“,¹⁴⁾ se skutečně vztahuje k našemu objektu a ne k místnostem vlastního zámku. Další popisy jsou s touto relací poněkud v rozporu - nedatovaný inventář ze samého počátku 17. století¹⁵⁾ klade přímo do nedostavěné budovy na Plášti jen kvelby a hluboký velký sklep. V dalším nedatovaném inventáři,¹⁶⁾ pocházejícím zhruba ze stejné doby, je uvedena „*světnice distillatorová*“ s jedněmi dveřmi a jedním oknem. Inventář z roku 1607¹⁷⁾ rovněž zmiňuje v budově na Plášti „*světnici dystilatoria*“ s jedněmi dveřmi, ale již se čtyřmi skleněnými okny a nově i s jedněmi „*dveřmi dvojitými*“. V popisu z roku 1614¹⁸⁾ je na Plášť situována světnice dystilatorová, v níž „*žádných dveří ani oken se nenachází*“, zato jsou u ní zapsány „*těž jedny dvojitá dveře v pivnici slove na Plášti, dveře polovice před schody pivnice*“. Inventář z roku 1623 se příliš neliší, na Plášti je opět jmenováno jen „*distylatorium*“ s jedněmi dveřmi a rozbitým oknem.¹⁹⁾ Obdobně je situace popsána roku 1649, kde je opět na vlastním Plášti v destilatorově (Tistelier) světnici zmíněna dvojice dubových dveří, jedny obyčejné, již osm skleněných oken, dvě železné okenní mříže, dvoje poloviční dveře, jedny vrata u zadního zámku, dvoje dubové dveře od Pláště do kuchyňské zahrady nahoru na baštu a nádrž na vodu u velkých vrat na Plášti vzadu, která byla nově udělána.²⁰⁾ V inventáři z r. 1664 se pak kromě vinopalny s dveřmi a čtyřmi okny objevuje ještě pokoj bednáře s kamny, dveřmi a osmikřídlým oknem, předsíní s dveřmi a dvěma šestikřídlými okny, dále

14) V. Březan, *Životy posledních Rožmberků*, Praha 1985, s. 537.

15) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 3.

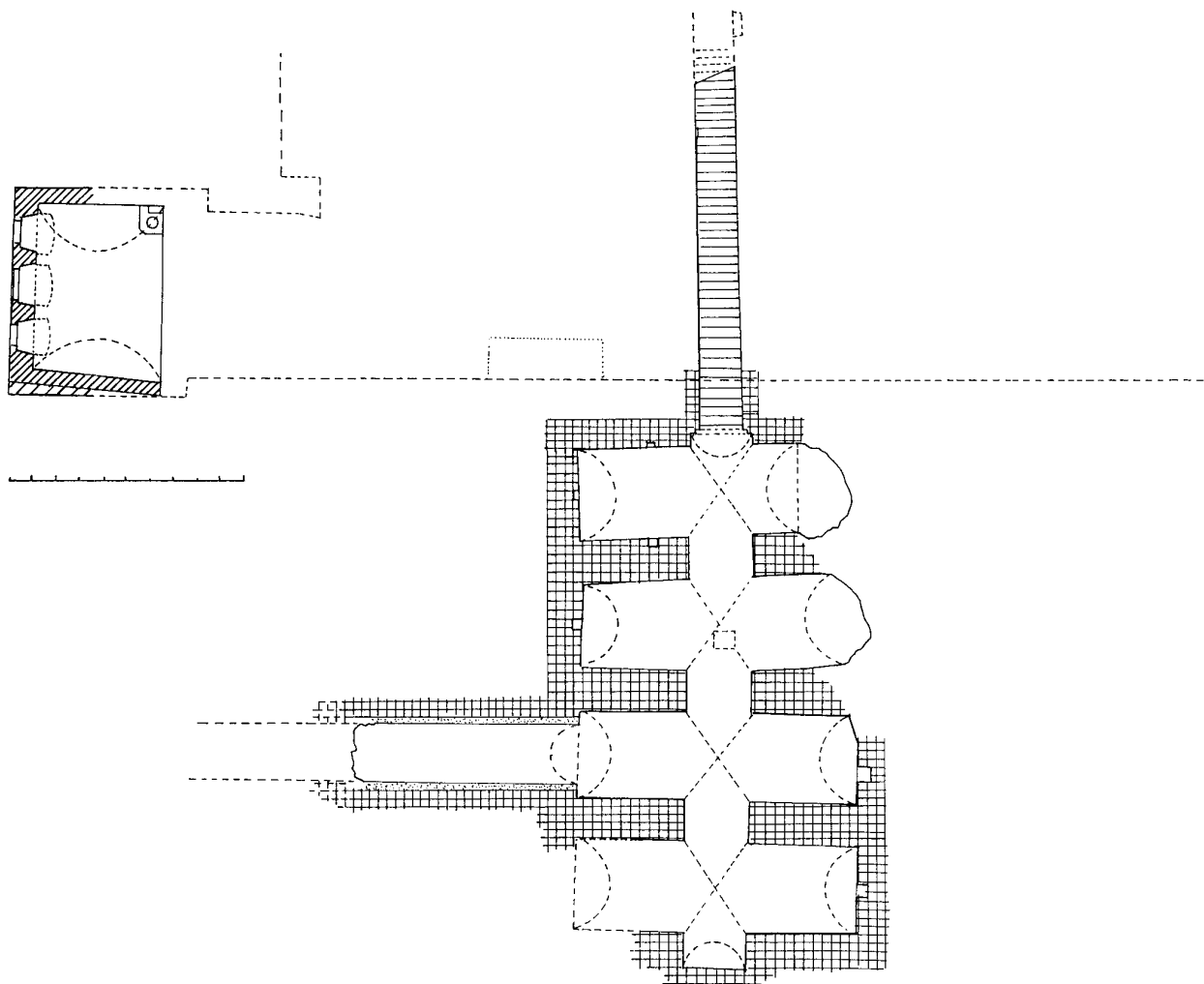
16) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 2.

17) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 3.

18) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 3.

19) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 4.

20) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 4.

Obr. 10: Stavebně historické vyhodnocení sklepa „renesančního domu“. (Kresba P. Vlček, 1996.)

pak bednářská dílna s novými dveřmi, dvojicí okenních železných mříží a s mřížovými vraty do předsíně, velkými vraty k sanytrové huti a další vrata, zasypaná hlínou.²¹⁾ Podle dobových popisů, u nichž víme, že mnohé prostory vynechávají, lze oprávněně soudit, že v „renesančním domě“ byla v 1. polovině 17. století umístěna jen vinopalna, později i s bednárnou na výrobu soudků.²²⁾

Když se pokusíme shrnout dosavadní poznatky o stavbě, tak nejvíce pravděpodobná se jeví skutečnost, že nebyla nikdy dobudována v plánovaném rozsahu. Stalo se tak především zřejmě proto, že část svahu sjela a strhla s sebou část nově vystavěných konstrukcí vedle úseku původní opevnovací zdi. Budova pak zůstala nějaký čas opuštěna,²³⁾ a zřejmě proto se také tento neúspěšný podnik neobjevuje v žádných záznamech. Můžeme jen odhadnout, že v době předpokládané katastrofy byly vyzděny obvodové zdi a zcela vystavěn byl i trakt blíže zámku, v té době již patrně celý zaklenutý. Vnější trakt, zaplněný v části rostlou skalou, nebyl zdaleka dokončen, již v první fázi sice mohlo dojít k proražení průčelní zdi polokruhovitými arká-

dami, které se měly patrně do vnitřního prostoru plně otevírat, ale mohlo se tak stát i později. V patře byla zatím vybudována jen část střední mezitraktové zdi a začal se pravděpodobně i zdít severní úsek. Takto rozestavěnou budovu porušil sesuv půdy v severním konci, kde asi část konstrukcí spadla, v místnostech na sever od započatého schodiště byly potrhány i klenby. Stavba pak zůstala nějaký čas opuštěna a byla patrně až koncem 16. století provisorně upravena. Jestliže však původně měla být určena k obytným účelům, vlastně přímo k reprezentaci, při pozdně renesančních úpravách již dostala jen hospodářskou funkci. Nejpozději na samém počátku 17. století sem byla umístěna vinopalna, když krátce před tím byly vedle porušené novostavby vylámaný sklepy, sloužící patrně potřebám pivovaru (ale i vinopalny). Práce jsou doloženy roku 1597, kdy byl podle Březana „loch hluboký na Plášti za zámkem dělán a to dílo několik let děláno. Chtějí tomu, že

23) Na vrcholcích záklenků velkých nik v západní zdi se objevuje zvětralá vrstva s minimálním obsahem CaCO_3 , zato se silným podílem jílu. Stejnou vrstvu nalezneme také na mezitraktové zdi asi v úrovni 150 cm nad dnešní podlahou patra (analýzu maltovin provedla fa WAT-REX Praha 5. 4. 1995 a doplnil mineralogicko-petrologický posudek RNDr. R. Štroufa). Prokazatelně odlišná a nepochybně renesanční byla maltovina s překvapivě vysokým obsahem uhličitane hořecnatého, která se prokázala jak ve spodní části mezitraktové zdi, tak v nikách západního průčelí. Pokud bychom této skutečnosti dávali patřičnou váhu, museli bychom jasně považovat mezitraktovou zeď a průčelní (zaniklé) niky za renesanční.

21) SOBa Treboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 J 5.

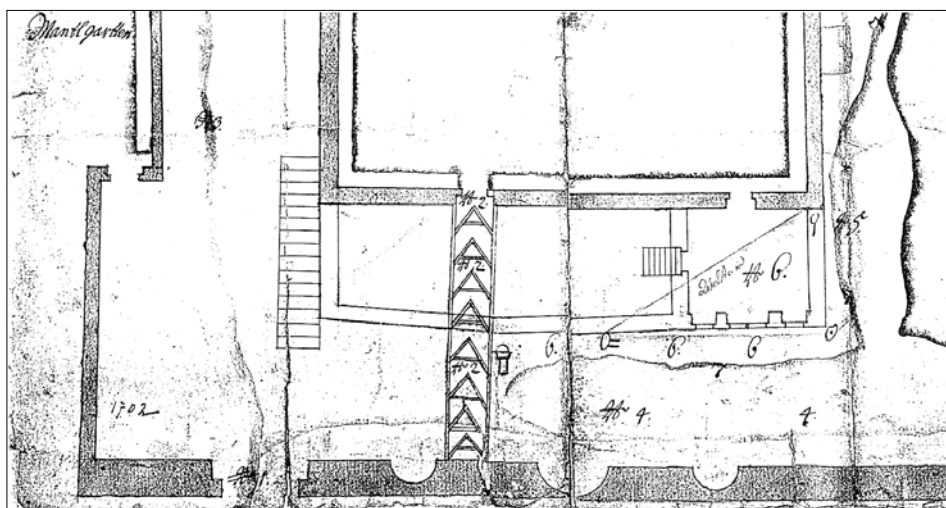
22) Ve stavebně historickém průzkumu J. Müllera je využit jeden z inventářů a chybně vztažen k „renesančního domu“. Autor nevzal na vědomí neúplnost a nesoustavnost takových popisů a zmiňovaný počet čtrnácti místností ve dvou podlažích je přece jen více, než se do stavení podobné velikosti mohlo vejít.

přes 3000 kop na ně šlo“.²⁴⁾ Sklepy však nemají bezprostřední vztah k „renesančnímu domu“, vznikly jistě až po jeho výstavbě nebo byly alespoň s renesančním domem propojeny až později (obr. 10). Dobře si tuto skutečnost můžeme ověřit při vyústění schodů, kde původní, z kamene vyzděný prostor „renesančního domu“, byl dodatečně cihelně podezděn.²⁵⁾

Také niky v průčelní stěně „renesančního domu“ mohly a patrně i vznikly později, v době, kdy bylo rozhodnuto již jen o hospodářském účelu nedostavěné budovy. Možná, že se tak stalo v době kolem roku 1600, kdy se hovoří o velmi pevné zdi na Plášti za zámekem, zdi „stálejší nežli přirozená litá skála“. Byla tehdy ohněm „změkčována“ a „pracně odlamována pro rozšíření placu a potom jiná zeď k městu vedena, rozšířenější k lípě od zámku“.²⁶⁾

Palirna je naposledy uvedena v objektu roku 1664, sloužila zde však asi až do výstavby prvního zámeckého divadla. Později tu bylo skladiště kulis, rekvizit a garderoby divadla, než sem byla, někdy v pokročilejším 18. století, přemístěna prádelna. Původní zámecká prádelna, zmiňovaná ve starých inventářích, se nalézala v horním zámku; v největších popisech nalezneme také vždy dvoje prádelny, ve staré (dolní) se posléze vařilo pivo „pro milostivé mladé pánstvo“. K přeložení mohlo dojít už v souvislosti s novým využitím místností pro potřeby sousední nově vybudované divadelní budovy. Ta byla stavěna v letech 1680-82, zakryla při tom severní polovinu východní fasády objektu a vynutila si i úpravy „renesančního domu“. Především došlo tehdy k odstranění hlavního portálu.

Nové využití budovy jako provozního zázemí divadla přineslo zřejmě nové zaklenutí místností západního traktu a proražení vchodů na místě někdejších oken. Takřka současně s budováním divadla probíhala rovněž stavba kryté chodby, která rožmberský zámek spojila s nově upravenou zahradou. O její zamýšlené stavbě se zmiňuje již přehled plánovaných prací, podepsaný eggenberským stavitelům Giacometem Antoniem de Maggi 24. listopadu 1682, v němž je řeč o chodbě, jež má vést od kabinetu manželky

Obr. 11: Plán pocházející patrně z r. 1702, který zobrazuje situaci původního můstku a západní zdi „renesančního domu“, prolomeného nikami.

Eggenbergovy „proti prostranství Pláště či nové zahradě až naproti Jelení zahradě“.²⁷⁾ Chodba pak byla vystavěna později, asi v souvislosti se závazkem tesaře Andrease Mayera postavit dřevěný most přes Plášť do horní zahrady (12. března 1686).²⁸⁾ Tato vůbec první spojovací chodba, dokončená v letech 1686-87 a vedoucí z horního zámku do zahrady, nově zřízené po roce 1668, probíhala tenkrát jinde než dnešní (obr. 11). Vedla ve snížené úrovni proti dnešní, a tak procházela zhruba v úrovni 1. patra tehdejšího, stále nedostavěného „renesančního domu“. V té době ještě neprobíhala přes zámecké divadlo, ale vyhýbala se mu po jižní straně, kde asi vytvářela jakousi pavlač. Do „renesančního domu“ vstupovala plášťová chodba v poněkud nižší úrovni než je dnešní podlaha patra, v úrovni, kterou lze vzhledem k renesančním klenbám považovat za původní. Podlahu této chodby totiž jasně určuje vstup, rozeznatelný průzkumem J. Müllera v zesílené části zdiva 1. patra na východní straně.²⁹⁾ Tento úsek zdiva, ale patrně i část zdiva za divadlem a severní obvodová stěna (pokud spíše není zbytkem renesanční vnitřní příčky) tak mohly vzniknout nejpozději v této době, protože budova nového divadla byla nepochybně vyšší. Můstek pak procházel střední zdí (pozůstatkem je dosud zachovaný průchod, dodatečně však lehce zúžený, nalézající se jižně od výstupu schodiště) a ve stejném směru pokračovala chodba půdou budovy, aby dále překlenula cestu a přímo ústila do ohradní zdi nové zahrady. Proti dnešní tak byla původní trasa vykloněna výrazně, asi o 6 m, na jih. Již roku 1706 se však uvažovalo o výstavbě nového plášťového mostu, pro který byly navrženy dvě varianty. Podobu neprovedeného návrhu zachycuje plán z roku 1706, podle něhož se chodba, probíhající zhruba o patro výše než stará, měla v „renesančním domě“ pravouhle zalamovat, aby po snížení vyústila

24) V. Březan, *Životy posledních Rožmberků*, Praha 1985, s. 537.

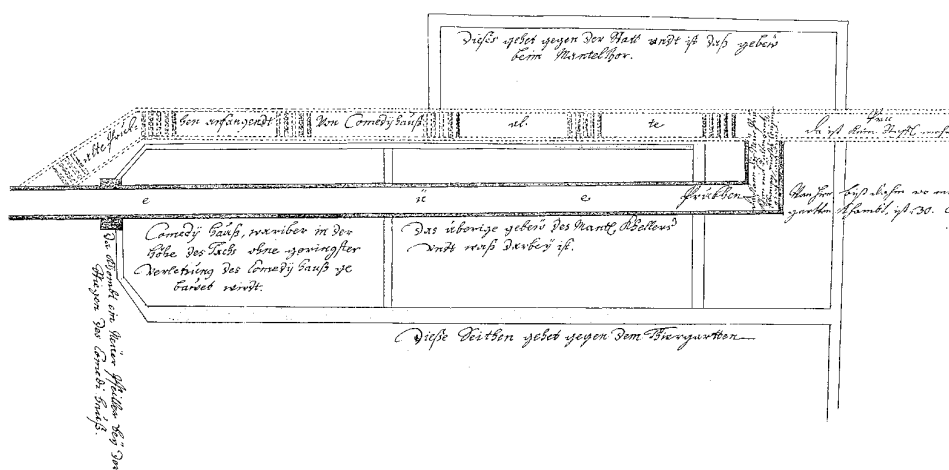
25) Sklepení bylo vyhloubeno západně od „renesančního domu“ v charakteristickém křížovém půdorysu: ke střední chodbě se připojují na každé straně čtyři ramena, z nichž první tři vlevo končí ve skále. Ve třetím ramenu vpravo navazuje nově vyklenutá a upravená chodba, končící v závalu. Lze předpokládat, že chodba zde původně vedla dále a ústila ven do přístupové cesty. Toto dvoji zpřístupnění, z nichž jedno vede k řece, silně připomíná charakteristické ledárenské sklepy, umožňující přímé uskladnění nalámaného ledu bez toho, aby musel být složitě dopravován přes vlastní budovu. Charakteru lednice rovněž odpovídá veliká hloubka sklepních prostorů, jejichž podlaha probíhá zhruba 8 m pod terénem, J. Muk navíc poukázal na odvodní (vsakovací) jámu v podlaží, podle které rovněž uvažoval o lednici. Ostatně jinak by příliš náročné (finančně i časově) hloubení sklepa, doložené prameny, nemělo smysl.

26) V. Březan, *Životy posledních Rožmberků*, Praha 1985, s. 554.

27) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 B b 10; viz též J. Záhoda, *Zámecká zahrada v Českém Krumlově v 17. století*, Památky a příroda 10, 1985, s. 532-33.

28) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov, Staré oddělení, sign. I.7 B b 10.

29) Pravý okraj vstupu, vysokého jen 190 cm, probíhá 112 cm od průčelní zdi barokního divadla, přičemž práh je rozeznatelný v hloubce 85 cm od parapetu dnešního okna. Protože víme, že tento můstek z r. 1682 byl zrušen nejpozději v r. 1708, musí pocházet okolní zdivo kolem tohoto vstupu, jehož levá hrana však není rozeznatelná, nejpozději z rané barokní výstavby. Ve Fortiniho obvodových zdech se také projevuje odlišnou tloušťkou.

Obr. 12: Schematický plán původního průběhu „plášťového“ mostu a nerealizovaný návrh na nový můstek, prosazovaný kněžnou (1706).

na původní trase (obr. 12). Tato varianta, prosazovaná kněžnou, ovšem nebyla provedena.³⁰⁾ Při pracích v letech 1707 i 1708, které v té době již postoupily až k „renesančnímu domu“, došlo totiž mezi kněžnou a jejím manželem ke sporům. Kněžna se obávala, že by přímo vedený můstek mohl poškodit sklepy na Plášti. Nicméně 28. dubna 1708 byla kněžna z Krumlova informována, že její manžel nechce „od nové chodby upustit, nýbrž chce ji postavit zcela blízko staré chodbě, takže pilíře se stavějí zcela na sklepech Pláště, a to podle polírový zprávy s neomylně následujícím zničením tohoto sklepa.“ Nato kněžna 2. května rezignovaně odpověděla, že když její manžel nechce od nové chodby upustit, „nemáme k tomu již co říci, i když se sklepy Pláště třeba hned zřítí.“³¹⁾ Chmurné představy kněžny, našeptávané jí polírem, se však nepotvrdily, a jak víme, sklepy zůstaly dodnes neporušeny. Nová výstavba můstku si ovšem vynutila určité stavební změny i „renesančního domu“; z této doby pocházejí pilíře můstku, projevující se dodnes v obvodových zdech prvního patra domu větší tloušťkou. Současně musela být částečně upravena i střecha, i když vlastní můstek probíhal nad ní, protože stavba zůstávala nepochybně ještě stále z větší části přízemní. Zcela určitě to nakonec dokazuje nosný pilíř v západní obvodové zdi, na němž se zachovala omítková vrstva, ke které je teprve přiložena Fortiniho konstrukce 1. patra. Tvzení o snesení imaginárního 1. patra „renesančního domu“ někdy v letech 1730–43 je proto zcela absurdní. Navíc také zbytky plášťového mostu z roku 1708, které se zachovaly v nižší části dnešního pozdně barokního můstku, jsou provedeny tak, že vykazují všechny znaky vnější povrchové úpravy. Kromě omítky je to rovněž utváření dřevěných konsol a prkenného bednění můstku, kde svislá prkna mají

v dolní části vydlabané plošky.

V detailu první přesná veduta, kresba Georga Antona Hörnera z roku 1743, však zobrazuje na přízemní stavbě vedle existence slunečních hodin také zazdívkou spodní části sdruženého okna ve východní polovině jižní fasády. Přesnost kresby můžeme dnes skutečně potvrdit dvojí zazdívkou, která je u tohoto okna patrná ze záklenku uvnitř místnosti. To rovněž potvrzuje, že nové zaklenutí nárožní místnosti vzniklo již před Fortiniho výstavbou. Také existence slunečních hodin,³²⁾ kterou podle archivních zpráv lze

datovat do 1. desetiletí 18. století, nás nutí k zamyšlení nad staršími omítkami stavby. Nezdá se být pravděpodobné, že by hodiny byly umístěny na neomítnutou stavbu; přitom však horní vrstva vystupuje před plochu hodin, a je tak mladší.

Zcela novou etapu ve vývoji domu znamenala teprve pozdně barokní přestavba, která určila jeho dnešní podobu, zachovanou s určitými změnami dodnes. Za panování knížete Josefa Adama ze Schwarzenbergu (od 1722) bylo nejdříve zřízeno nové skladiště pro divadelní kulisy, patrně v místnosti hned vedle schodiště. Z této doby asi také pochází široký a poměrně nízký průraz, který se vynutil vybourání někdejší špalety renesančního okna. R. 1749 se pak právě stavěla „takřka z jedné velké skály“ stáj pro jezdecké koně a byty, jež na ni mají přijít; uvedeno je také dokončování „nové nákladné cesty k jízdně“, nacházející se „po pravé ruce vně Plášťové brány“.³³⁾

Takřka dokonalou představu o průběhu pozdně barokních staveb nám však dává relace schwarzenberského stavitele Josefa Fortiniho ze dne 12. prosince 1752, která také umožňuje přesnou konfrontaci se současnou stavbou.³⁴⁾ Podle textu lze pak přesně, v konfrontaci s dnešním stavem, zachytit postup prací. Tak Fortini na počátku hovoří, že „roku 1750, 51 a 52 byla v předtím prázdné, 19 sáhů dlouhé budově za prádelnou za prvé stržena tlustá zeď o délce 13 sáhů, výšce 1 1/2 sáhu a tloušťce 1 (či 1 1/2?) sáhu“. Tato zeď v západním traktu měla tedy výšku asi 2,6 m a sílu v rozmezí 1,8 m až 2,6 m, a odpovídala tedy průčelní zdi, která pokračovala dále do krátkého severního křídla. Ubouraná část je dodnes dobře patrná (prá-

30) Kněžna Marie Ernestina Eggenbergová nařizovala shánět materiál ke stavbě tohoto dřevěného mostu „z Naší galerie do horní zahrady“ již 24. března 1706, ale ještě 2. října téhož roku jí bylo z Krumlova sdělováno, že „most může být podle plánu zhotoveného stavitelem veden dál přes divadlo bez jeho škody, zděné pilíře se budou stavět výše a u dveří divadla se využije jeden zcela nový, avšak tento pilíř nijak nebrání vstupu do divadla“, a že už se pracuje na lešení, přičemž se kněžna měla rozhodnout, zda nový most má být spojen s mostem starým, jak je to na plánu, anebo zda nový most má být postaven úplně až do nové zahrady. Kněžna již 6. října odpověděla, že oba mosty mají být spojeny (SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov, Staré oddělení, sign. I.7 B b10).

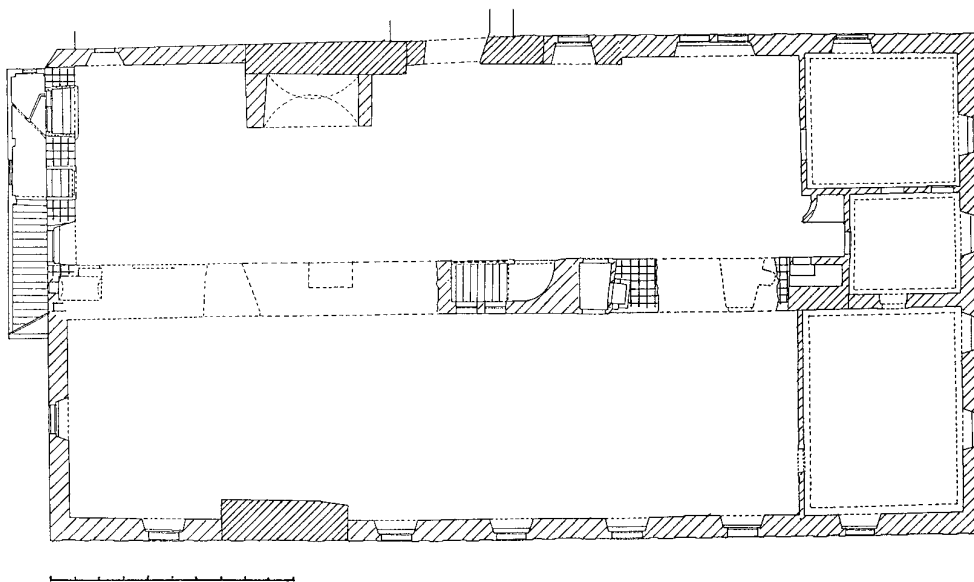
31) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov, Staré oddělení, sign. I.7 B b 10.

32) Provedl je s největší pravděpodobností Petr Antonín Aneis, který již v roce 1703 maloval sluneční hodiny na jakýsi „hospodářský sklad“ (J. Záhla, Eggenberští výtvarní umělci v Českém Krumlově ve 2. polovině 17. století, Umění XXXV, 1987, s. 308 s odkazem na SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov, sign. 17 Ra.účet 2. pololetí 1703). Oproti tvzení J. Müllera se však nelze domnívat, že pod plochou s malbou hodin se zachovaly renesanční kletované omítky. Takto musela totiž být v každém případě upravena plocha před malbou.

33) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 B b 12. Zmíněná jízdná byla rovněž novou stavbou; stavěl ji ve 40. letech 18. století František Fortin podle projektu Andrea Altomonteho (SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 B b 11).

34) Na smlouvu z 12. prosince 1752, uloženou v SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 B b 12, upozornila již A. Kubíková.

vě ve zmíněné výšce) pod novější střechou severního přístavku. Délka zbouraného úseku však dohromady dává pouze 11,5 m, nikoliv udávaných 23 m. Z toho snad můžeme usuzovat, že Fortini vyboural i malý následující úsek v místech vyústění dnešních vnějších schodů. Při výšce zdi cca 6 m by zmíněné kubatuře odpovídal úsek dlouhý asi 5 m, ne-li kratší, protože barokní stavitelé velmi často přeháněli rozsah provedených prací. „Poté byla úplně vylámána skála i s tím, kde ještě stálo v cestě něco z tlusté zdi, do hloubky 2 sáhů 5 stop“. Ten-

Obr. 13: Stavebně historické vyhodnocení patra „renesančního domu“. (Kresba P. Vlček, 1996.)

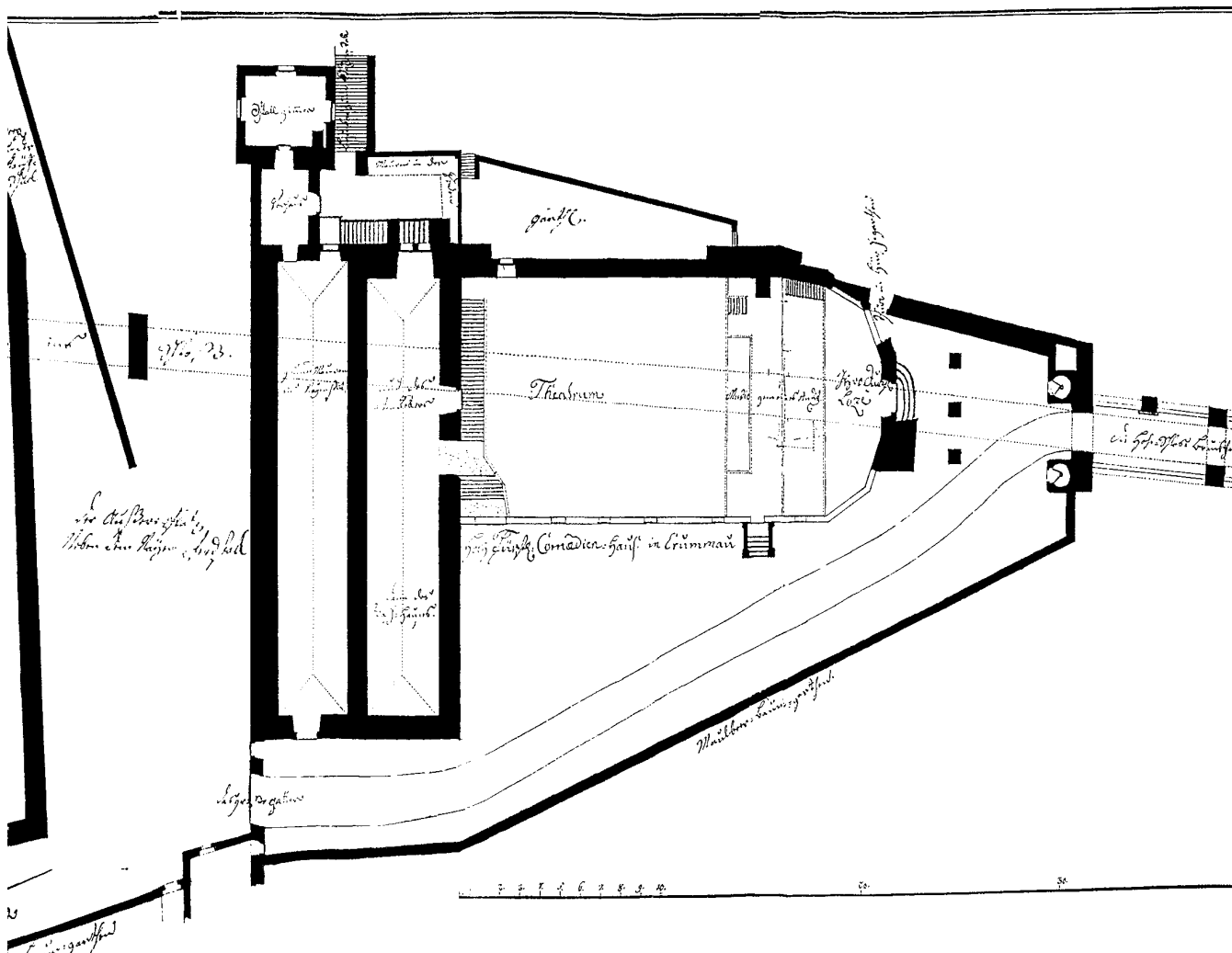
to úsek Fortiniho zprávy není příliš jasný; nevíme totiž, kde zmíněná skála byla lámána. Je však pravděpodobné, že se tak dělo i ve vlastním prostoru budoucích koníren, kde skutečně vyrůstala z podloží skála do poměrně velké výšky, jak ukazují její zbytky v mezitraktové stěně v jižní polovině budovy. Byly zde rovněž zdi, které tvořily zadní stěnu velkých výklenků. Další úsek relace je však opět zcela zřejmý: „Pro 8 oken a 2 dveře byly prolomeny a vyzděny zdi. Pro 22 výklenků (Nützen), do nichž přišly kamenné mušle, byla vylámána zčásti zeď, zčásti skála, pak byly tyto výklenky vyzděny a překlenuty, staré 4 velké a 4 malé výklenky byly vyzděny a zeď mezi řečenými 8 okny byla provedena ve stejné linii, v prostředním okně byla osazena kamenná nádrž na vodu a celá stáj 18 1/2 sáhu dlouhá a 3 sáhy 2 1/2 stopy široká byla zaklenuta cihlami a byly tu ponechány příslušné větrací otvory“. Okenní výklenky včetně zmíněné nádrže se dosud zachovaly, dvacet dvě niky s kamennými krmítky rovněž a pochopitelně i celá klenba prostoru. Zajímavá je zmínka o zazdění čtyř (zde si stavitel přidal práci navíc - velké niky byly pouze tři) velkých a čtyř malých nik. Z ní poznáváme, že teprve při této stavbě byly zazděny. Naproti tomu se nemluví o výstavbě uzavírající severní příčky, pouze o prolomení dvou vstupů, patrně na protilehlých stranách. Fortiniho klenba byla na západní straně zasekána do zdi s drobnými odsazenými patkami, na východní straně ji naopak vynáší nová přízdivka silná asi 45-50 cm a vyzděná od základů.

Další část zprávy se již týká západního traktu: „Tam, kde předtím vedly nahoru pod střechu obrácené (verkerte) schody, byly tyto nahoře pod novou kuchyní překlenuty a přiklenuty a z tohoto prostoru byl zřízen dvojitý sklípek“. Podle tohoto údaje je jasné, že Fortini někdejší schody jen nově zaklenul, „dolní sklípek“ (při schodech do sklepa) zřejmě jen uzavřel novou zdí, jak prozrazují zachované vnitřní pozdně barokní dveře, když vnější jsou až pozdně klasicistní. Také „horní sklípek“, tzn. prostor nad schody do sklepa, nově uzavřel. Zpráva pak pokračuje popisem výstavby patra (obr. 13): „Pro horní podlaží bylo vyzděno novými zdi až 80 čtverečných sáhů po 2 1/2 stopách tloušťky s příslušným oddělením 21 oken do pokojů, komor a chodby. Na straně nad prádelnou v bývalých kvelbech na ocet

bylo kromě nové dlouhé chodby s vyzděnými hrázděnými stěnami na 1/2 cihly uděláno oddělení pro 4 pokoje, kuchyň a spízní komoru. Druhá strana nad novou stáji byla rozdělena na 2 pokoje, 1 komoru, 1 kuchyňku, 1 komoru pro zbroj a římskou garderobu (Romanische Guarderobe) rovněž hrázděnými stěnami vyzděnými na 1/2 cihly. V tomto podlaží se bez 2 kuchyní (při kterých je vždy nová pec) nachází 6 topení, která patří i se šachtou (Schlauch) od prádelny ke 3 komínům, provedeným až nahoru nad střechu z cihel.“ Po nejnovější úpravě sice větší část zmíněného patra již neexistuje, ale popis zhruba odpovídá dřívějšímu stavu. Zajímavá je zmínka o někdejších (předcházejících Fortiniho přestavbu) prostorech v západním traktu nad prádelnou, kde byla octárna. Odpovídá to zachovaným starším obvodovým stěnám v severozápadní partii „renesančního domu“, což není v rozporu s udávanou, poměrně nízkou kubaturou zdi v sumární hodnotě zhruba 260 m² při tloušťce 75-80 cm. Uvedený počet oken (21) neodpovídá provedenému stavu, pokud ovšem stavitel nezapočítal všechna nově vytvořená okna.

Zpráva se dále zmiňuje, že „mezi divadlem (Comädienhaus) byly k této budově udělány dřevěné schody. Na druhé straně proti Jelení zahradě jsou zděné, s dřevěnými stupni osazené schody se 2 (s prominutím) záchody, do nichž jde ve zdi šachta /přívod/ od střešního žlabu i s 10 sáhy dlouhou prostornou vyzděnou šachtou čili kanálem, jdoucím odtud až do Jelení zahrady“. První zmíněné schodiště, kterým bylo patro zpřístupněno z divadla a po němž je dodnes zachován slepý záklenek vchodu, již zaniklo. Známe je ovšem ze starších plánů a jeho účelem bylo zpřístupnit garderobu, umístěnou nově v patře „renesančního domu“. Druhé, již zděné schody se zachovaly na vnější severní straně. Při těchto schodech je popsáno zajímavé zařízení (rovněž s prominutím) záchodů, vlastně již WC, i když zatím jen s občasným splachováním za deštivých dnů (ze střešního žlabu).

Zpráva se v další části vrací zpět do přízemí, do severního ukončení, kde „vedle nové stáje se nachází starý kout (Winckl), který byl proražením a osazením jednoho kamenného dveřního ostění změněn na komoru pro sedla“. Fortini zde nepíše o nově vyzděné zdi, ale pouze o prora-

Obr. 14: Situace „renesančního domu“ při úpravě „plášťového“ mostu; půdorys správně zachycuje barokní vstupy do objektu, který je zachycen pouze schematicky.

žení vchodu v této zdi, do níž byl vložen stuhový portálek (dodnes zachovaný). Můžeme tak předpokládat, že uzavírající příčka již pochází ze starších, renesančních nebo raně barokních úprav. „Vedle komory byly vyzděny 3 nové zdi, 2 dlouhé 19 stop, jedna však 27 stop, dole tlusté 2 stopy, nahoře však 1 1/2 stopy, vysoké pak i se základem 4 sáhů, uvnitř byl položen povalový strop a bylo tu uděláno oddělení pro stájový pokoj a stáj pro nemocné koně (což bylo obojí orákosováno) s 5 okny, 2 dveřmi, jedním novým topením a komínem“. Tato část relace popisuje dosud zachovaný severní risalit, který byl nově Fortinim vyzděn na starším základě, udávané rozměry totiž přesně souhlasí s dnešními. Proti dnešnímu stavu chybí jen zmíněné páté jednoduché okno, původně zřejmě prolomené v místech zakončení novodobé dělicí příčky v severní stěně. Prostor sloužil rovněž jako stáj a „od této stáje byla vyzděna až k prolomenému rohu staré zdi Jelení zahrady nová zeď s jedním otvorem o šířce 14 stop, 12 sáhů dlouhá, 2 1/2 stopy tlustá a i se základem 9 stop vysoká, a byla pokryta taškami. Při této celé stavbě bylo tu i tam něco strženo a pak znovu přizděno“. Fortini tak jenom opisuje, že na místě starší opevnovací zdi, vyběhající severně z risalitu, vybudoval novou, prolomenou vjezdem. Měla délku 21 m (včetně vchodu) a byla vysoká asi 2,7 m při tloušťce jen cca 0,75 m.

Z další části zprávy se dovídáme i o barevném řešení novostavby, o úpravách interiérů i půdy: „Posléze bylo vše uvnitř i venku omítnuto a vyběleno, zvenku natřeno popelovou barvou, uvnitř však u podlahy natřeno žlutě, a pod střechou byla celá půda vydlážděna 13 000 dlaždicemi cihlami, vnitřní chodba pak i s kuchyní, kuchyňkou a spížní komorou, dále (s prominutím) záchodem vydlážděna zčásti zdicími cihlami, zčásti starými čtvercovými cihlami“. Barevnost fasády se zabýval ve svém průzkumu již J. Muk, který přisoudil (aniž by znal Fortiniho zprávu) pozdně barokní přestavbě „reversní“ barevnost patra, kde plochy byly šedé (popelavé) a liseny bílé. V přízemí tuto barevnost doplňovaly ilusivně rustikované plochy, kde spáry kvádrů byly naznačeny šedě, s jednostrannou okrovou linkou, která tak vytvářela ilusivní plastický dojem.

Popis se posléze vrací k jihozápadní hraně objektu, kde „vedle nové stáje byla stržena stará brána z kvádrů, místo ní byl asi o 4 stopy dále /zhruba 1 m/ udělán otvor, byly vyzděny 2 pilíře, na to byly nad římsou osazeny 2 kamenné vázy, vedle otvoru pro dvířka byla prolomena stará zeď a dovnitř bylo osazeno kamenné dveřní ostění a vše bylo omítnuto stejně jako nová budova. Vedle tohoto otvoru neboli mříže byl v koutě (Winckl) za hlídačem vyzděn jeden pokoj, komora a kuchyň s patřičnými okny a dveřmi a s ko-

mínem a venku za novou stájí byl celý kopec zbaven skal a štěrku a vyrovnán". Fortinim nově pozměněna vstupní brána však byla dodatečně znovu upravena; další část relace se již týká objektu při svahu, nikoliv vlastního „renesančního domu“. Také v poznámce uváděné práce se netýká nového objektu, ale sousedního divadla: „*Během výše popsané práce byla také římská garderoba, která byla předtím jen přeložena dřevem, nově překlenuje a bylo sem vezděno 1 kamenné a jedno dřevěné dveřní ostění pro 2 dveře a venku u nových dřevěných schodů byl odstraněn a snesen velký starý kamenný portál*“.

Ve zprávě není ani zmínka o krovu, protože jeho výstavbu nepochybně řešila nedochovaná smlouva tesařského mistra. Pouze ze zachované zprávy sklenářského mistra Urbana Edera z 31. prosince 1752 vyplývá, že v podstatě všechna okna byla nově zasklena. Zpráva je zajímavá především tím, že hovoří o „*velkých okenních ostěních*“ do stájí; okna tak nepochybně měla velikost dnešních. Také u hlavního vstupu měl barokní portál nadsvětlik.³⁵⁾ Podle důchodního účtu z roku 1753 bylo na přestavbu vydáno z hospodářského úřadu celkem 107 550 zdicích cihel, 17 100 podélných dlaždiček, 200 prejzů, 150 tašek a 3547 džberů vápna; kromě toho bylo z dřevního úřadu dodáno 77 000 šindelů.³⁶⁾

Další úpravy někdejšího „renesančního domu“ spadají již do let 1766-67, souběžně s přestavbou sousední divadelní budovy a změnou kryté chodby (obr. 14), procházející rovněž krovem čp. 177. Při zvýšení došlo jen k malým zásahům do krovové konstrukce a stavební práce se omezily pouze na nové vyždění (zvýšení) opěrných pilířů. Spisy³⁷⁾ vztahující se k této přestavbě se již 6. ledna 1767 zmiňují o tom, že bylo postaveno lešení „*k pokračování zahradní chodby*“ a že všechna „*ke střeše nahoru vycházející okna nové chodby jsou přivázána (eingebunden) ke krovu, který kvůli velkému břemeni tašek musí být sám o sobě pevný, přičemž by bylo žádoucí, kdyby při zvýšení chodby byla přímo složena (abgeladen) a buď položena výše do krovu, anebo přinejmenším uvnitř udělána menší*“. Tento údaj se však již vztahuje na budovu divadla.

„Renesanční dům“ byl nadále využíván pro obydlí knížecích úředníků. Roku 1841 došlo k opravě střechy,³⁸⁾ při níž byly vyměněny okapy a některé trámy. Nelze ovšem zcela vyloučit, že oprava této doby měla zásadnější charakter. Původní plány, které však mohou být jen variantami, totiž zachycují krovovou konstrukci „renesančního domu“ ve značně jiné podobě, než jaká se dochovala do poslední renovace. Vlastní hřeben střechy sice probíhal ve stejné výškové úrovni, ale kromě ležaté stolice, poměrně nízko umístěné, se objevovaly ve volných vazbách ještě hambalky ve vyšší úrovni. Také systém krovu s krátkaty, který měla střecha před rekonstrukcí, se objevuje ve větším měřítku právě až v pozdním klasicismu. Je tak docela pravděpodobné, že v r. 1841 došlo k celkové rekonstrukci krovu, při které bylo zachováno původní dříví,³⁹⁾ proto ná-

klady na pořízení nového materiálu byly velmi malé. Druhotné použití krovového dříví ostatně zcela zřetelně dokazují nefunkční čepy v partii při můstku. Při zmíněné opravě však byla ponechána celá zadní severozápadní partie, protože zde zachované krokve (včetně námětků), které se sklánějí ke štítové zdi směrem k divadlu, dokazují větší stáří této části než je vlastní krov divadla. Na tuto skutečnost upozornil již J. Muk ve svém průzkumu.

Prameny nedoložené zůstává většina ostatních pozdně klasicistních zásahů, které však měly vždy nevelký rozsah.⁴⁰⁾ Zásahy těchto let lze doložit pouze umělecko-řemeslnými doplňky, dochovanými na stavbě. Rozsáhlejší charakter měla úprava ve 2. polovině 19. století, kterou nedokážeme přesněji časově vymezit a která znamenala vybudování nového vstupního portálu do prostoru bývalých stájí; patrně zároveň s tím byla pozměněna i okna stájí, pokud, s ohledem na charakter omítek, nepocházejí až ze 20. století.⁴¹⁾ Další úpravy prokazatelně proběhly v roce 1938.

Závěrem je třeba zdůraznit, že v rozsahu přízemí se zachovala poměrně málo porušená renesanční stavba šlechtického obytného paláce, jež způsobem provedení ukazuje na vynikající architekturu, bohužel však nikdy nedokončenou. První patro má zase téměř intaktně zachovanou pozdně barokní podobu, s poměrně náročným architektonickým řešením, které vzniklo již jen jako úřednické stavení asi podle návrhu Josefa Fortiniho, tedy stavitele, který jistě nepatřil k nejpřednějším umělcům pozdního baroka v Čechách.

datování, ale přesto jako nejpravděpodobnější datum se u tří vzorků objevuje letopočet 1753, resp. 1750 (s možností několikaleté odchylky), který tak v zásadě odpovídá době Fortiniho přestavby. Starší data některých vzorků poukazuje na využití starších trámů při Fortiniho přestavbě; vzorek z trámu, který spojuje krátkata a který je podle našeho předpokladu znatelně mladší, nebyl bohužel proveden.

40) Z pozdně klasicistní přestavby se zachovaly některé okenní konstrukce (bez příčnicku, pouze dvoukřídle, celkem osmitabulkové); vedle nich se uplatňují mladší, s příčnickem, celkem šestitabulkové.

41) Celý spodní pás omítky je novodobý, se silnou příměsí cementu. Také větší část soklu je novodobá, kamenný sokl se totiž objevuje jen v pravém úseku, který začíná ve vzdálenosti asi 50 cm od jižní hrany třetího okna zprava. Dnešní šambrány oken stájí (patrně v základu původní) zdůrazňují v přímém překladu podložené klenáky s trojúhelným zakončením, které jim dávají zřetelně nebarokní ráz. Provlékané mříže, vytvořené z nakoso posazených hranolových prutů, jsou rovněž novodobým doplňkem, vzniklým až po zrušení konírny opět v souvislosti s úpravou šambrán.

35) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 B b 12.

36) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, důchodní účet 1.1.-30.6. 1753.

37) SOBA Třeboň, Vs Český Krumlov - Staré oddělení, sign. I.7 B b 13

38) Informace A. Kubíkové v jejím listě z 13. 2. 1995.

39) Dendrochronologické datování dřevěných prvků krovu, které bylo provedeno během roku 1995, nedává sice přesné výsledky v absolutním

„RENAISSANCEHAUS“ KONSKR. NR. 177 IN ČESKÝ KRUMLOV (KRUMMAU)

Das Gebäude am "Mantel", das auf dem Vorfeld des Schlosses unter der Verbindungsbrücke mit dem Schlossgarten liegt, hat verhältnismässig eine sehr reiche Geschichte. Sein Bau entstand wahrscheinlich irgendwann in den 60. Jahren des 16. Jahrhunderts, wohl nach dem Projekt von Anton Vlach (Drizzano - Ericera), der in dieser Zeit auf dem Schlosse von Český Krumlov wirkte und auch ein merkwürdiges Gebäude von Adam II. auf dem Schlosse in Jindřichův Hradec (Neuhaus) erbaute. Mit diesem Objekt verbindet den Bau von Krumlov in Böhmen ein nicht sehr häufiges System der Bossage der Aussenfassaden mit Hilfe von Ziegelformsteine. Der Renaissance - Architekt nützt dabei die ältere noch spätgotische Befestigung aus dem Anfang des 15. Jahrhunderts aus, die heute die westliche Umfassungsmauer des Hauses bildet. In der nördlichen Fortsetzung, hinter dem Bruch, war dann das Eintrittstor, weil der einstmalige Zutrittsweg zum Schlosse von Český Krumlov offensichtlich nicht über die Südseite, sondern über die Nordseite führte.

Am Anfang entstand aber nur der Erdgeschossteil des Objektes und dann wurde der Bau, logisch noch nicht verputzt, stillgelegt. Der Grund der plötzlichen Baubeendigung des monumentalen Objektes, das vielleicht bis zweistöckig und nach der Mächtigkeit der Aussenwände auch im 1. Stockwerk eingewölbt sein sollte, sehen die Autoren des Artikels in einer kleinen Naturkatastrophe. Bei ihr kam es mit grosser Wahrscheinlichkeit zum Erdabrutsch des Nordabhangs und dem folgenden Niederreißen der ursprünglich gotischen Befestigungsmauer am Rande des heutigen Schlosstheaters, aber auch zum Abreißen der nördlichen Beendigung des neuen Renaissance - Objektes. Seine Disposition war nämlich regelmässig, bildete den Grundriss eines gedehnten Rechteckes mit sieben Achsen an den längeren Seiten. Als Hauptfassade diente die Ostfassade dem Schloss zugewandt, wo genau in der Achse auch das Eintrittsportal war, das eine zweiarmige Stiege in den Stock zugänglich machte. Wenn wir die Renaissancegestalt des Süd-, Ost- und vielleicht auch des Nordflügels erklären können, etwas schwieriger ist die Deutung der Funde in der Westfassade. Hier benützte gotische Befestigungsmauer wurde wahrscheinlich in der ersten Renaissancephase von drei hohen und breiten Arkaden, kombiniert mit vier kleinen flachen Nischen, durchbrochen. Man kann nicht ausschliessen, dass der Bauherr nach dem Muster des Prager Hofes ein grosses Ballhaus als Bestandteil des neu entstehenden Renaissancegartens im westlichen Vorfeld des Schlosses errichten wollte. Dieses Ballhaus an der Westseite sollte eigentlich mit dem Wohnteil im Osten ein Doppelhaus, offensichtlich mit selbständigen Dächern und selbständig gelösten Stockwerken bilden. Der Raum des vorausgesetzten Ballhauses sollte offensichtlich zwei Stockwerke einnehmen und darum erscheint auch an der erhaltenen südlichen Renaissancefassade in dieser Partie kein ursprüngliches Fenster. Erst nach dem Verlassen des Baues, vielleicht noch am Ende des 16. Jahrhunderts, wurden die hohen Arkaden in tiefe Nischen durch Anbau zu der hinteren Seite verwandelt. Wenigstens so ausgeschmückte Wand wurde dann wirklich Bestandteil des Gartens.

Erst nach langer Zeit kam es zur Teilbauvollendung des Objektes, mittlerweile ausgenutzt nur im Erdgeschossteil zu verschiedensten Wirtschaftszwecken. Es war hier eine Branntweinbrennerei (Destillationsanlage) gleichzeitig ein Kostüm- und ein Kulissenlager des benachbarten Theaters (ab Ende des 17. Jahrhunderts). Der Spätbarockumbau nach den Plänen von Joseph Fortini erfolgte in den Jahren 1749 - 52. Dabei wurde im Westtrakt des Erdgeschosses ein grosser Pferdestall errichtet, beleuchtet durch neu durchbrochene und neu eingewölbte Fenster. Es wurde praktisch der ganze erste Stock überbaut und die Aussenfassaden zugerichtet, und zwar einschl. der Renaissancebossage, die zu dieser Zeit verdeckt war.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: F. Havránek, Gesamtanblick des Schlosses aus dem Jahr 1882. Am Rande links sog. Renaissancehaus. (Archivfoto SÚPP)

Abb. 2: Heutiger Stand der Südfassade des „Renaissancehauses“ mit Einzeichnung, eventueller Schanzmauer und des ursprünglichen Renaissanceverbundfensters im rechten Teil.

Abb. 3: Rekonstruktionsversuch des Verlaufs der spätgotischen vorgesehenen Befestigung des Schlosses von Krumlov, die dem Bau des „Renaissancehauses“ voranging. Des schraffierter Teil deutet das vorausgesetzte Ausmass des Erdbebens an, der den Einsturz sowohl der ehemaligen Befestigung als auch der nördlichen Schlusswand des „Renaissancehauses“ verursachte.

Abb. 4: Ostfassade des „Renaissancehauses“; Rekonstruktionsversuch des geplanten Renaissance - Aufbaues, von dem nur das Erdgeschoss verwirklicht wurde.

Abb. 5: Zeichnung der Westfassade (heutiger Stand) mit Einzeichnung des ursprünglichen Höhnenniveaus der Nische und des vorausgesetzten Verlaufs der Nischen, von denen nur die zweite von rechts enthüllt wurde.

Abb. 6: Grundriss der grossen Nische in der Umfassungsmauer der Westfassade.

Abb. 7: Zeichnung der grossen Nische, entdeckt in der Westfassade.

Abb. 8: Schnitt durch das heutige Objekt mit eingezeichneter Verbindung mit dem geschlagenen Keller.

Abb. 9: Bauhistorische Auswertung des Kellergrundrisses des „Renaissancehauses“.

Abb. 10: Bauhistorische Auswertung des Kellergrundrisses des „Renaissancehauses“.

Abb. 11: Plan wahrscheinlich aus dem Jahre 1702 stammend, welcher die Lage der ursprünglich kleinen Brücke und der Westwand des „Renaissancehauses“, durchbrochen von Nischen, darstellt.

Abb. 12: Schematischer Plan des ursprünglichen Verlaufes der „Mantelbrücke“ und der nichtrealisierte Vorschlag einer neuen Brücke, forciert von der Fürstin (1706).

Abb. 13: Bauhistorische Auswertung des Grundrisses des Stockwerkes des „Renaissancehauses“.

Abb. 14: Situation des „Renaissancehauses“ bei der Herrichtung der „Mantelbrücke“; Grundriss erfasst richtig die Barockeingänge in das Objekt, das nur schematisch erfasst ist.

(Übersetzung: V. Klumpar)